

Izhaja vsak četrtek in velja s poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštno proste. Čekoval račun pošluga urada Ljubljana 10.003. Telefon interurban 113.

11. številka.

Maribor, dne 17. marca 1927.

61. letnik.

Kaj dela nova vlada?

Beograd, 11. marca.

Novo življenje je zavelo. Ne samo, da razni glasilci napovedujejo prihajajočo vigred, tudi v našem javnem življenju nastopajo polagoma boljši časi. Nova vlada, v kateri je od 1. februarja 1927 tudi naša Slovenska ljudska stranka, hoče polagoma popraviti v gospodarskem oziru to, kar so prejšnje vlade pokvarile. To delo nikakor ni prijetno. V strašne dolge je zabredla država vsled slabih vlad, v katerih so sedeli naši nasprotniki. Radičevci in demokrati niso znali drugega kot zapravljati naš denar in s svojo gostobesednostjo delati neprestano zgago in netiti sovraštvo.

Naša stranka je stopila v vlado s samo voljo, da pomagala s pametnimi nasveti ozdraviti nezdrave razmere v naši državi. Kakor ni prijetno prevzeti gospodarstvo na zanemarjenem in zadolženem kmetiskem posestvu, tako tudi ni bilo posebno vabljivo za poslance naše stranke, ko so ob teh žalostnih razmerah stopili v vlado. Poslanci niso to storili na zahtevo kluba, ampak med ljudstvom se je izražala želja: Pojdite v vlado, sicer nam bodo Radičevci in samostojni demokrati in drugi vse zapravili!

Kaka razlika med našimi ministri in Radičevimi, oziroma demokrati? Naši trije ministri v vladi ne kimaajo, ampak stavijo predloge za izboljšanje gospodarskega položaja. Radičevci so bili v vladi od spomladi 1925 pa do konca januarja 1927. Skoro dve leti smo imeli Radič-Pašičevo vlado, a niti enega pametnega predloga niso spravili na dan. Proračun so skovali tako nesrečno, da ga niti nova vlada popraviti ne more.

Naš Jugoslovanski klub se dan na dan resno posvetuje o zadevah, ki so v najožji zvezi z gospodarskim napredkom našega ljudstva. V naslednjem članku bomo naštel predloge, s katerimi smo že dosedaj prodrli. Tovariši v naši vladi, radikali, se niti načuditi ne morejo, kako marljivo so naši ministri. Ugled Slovencev raste. Žerjav, Pucelj in drugi naši politični neprijatelji so nas vsa leta samo grdili, za ljudstvo pa niso nič storili.

Samostojni demokrati in Radičevci se silno jezijo, ko vidijo, da delo Slovenske ljudske stranke uspeva in da Slovenci vsak dan pridobivamo na ugledu. »Jutro«, »Domovina«, »Tabor« in »Narod« vsak dan pišejo, da bo nova vlada padla. Kadar pa pride v skupščini do glasovanja, pa ima naša vlada vedno veliko večino. Pri glasovanju dne 9. marca smo imeli 151 glasov, a vsi nasprotniki skupaj samo 109. Torej 42 glasov večine!

Demokrati se ponujajo v vlado, a jih nihče ne mara. Samostojni demokrati so danes najbolj osovražena stranka v naši državi.

Kakor razmere kažejo, bode novi državni proračun sprejet do 1. aprila. Ako pa do tedaj razprava o proračunu ne bo dovršena, pa dobimo začasni proračun (dvajsetine) za en mesec, a nato bi nov proračun bil do Vel. noči sprejet.

Ako bodo radikali ugodili glavnim našim zahtevam za gospodarsko izboljšanje kmetijskega, obrtniškega in delavskega stanu, potem bo tudi naša stranka še naprej sodelovala v vladi. Splošno mnenje je, da moramo Slovenci ostati v vladni večini, ker so naši ljudje pokazali, da imajo pravi smisel za gospodarski napredek in izboljšanje sedanjih tužnih razmer.

Važni uspehi naših ministrov in poslancev.

Komaj dober mesec so naši poslanci v vladi in že so dosegli prav lepe uspehe za naše ljudstvo. Naši trije ministri so pridni kot mravlje. Pomagajo jim z nasveti in predlogi poslanci Slovenske ljudske stranke, ki so razum težko bolnega poslanca g. Klekla neprestano vsi v Beogradu. Sedaj, ko se sklepa nov državni proračun, se je našim zastopnikom v Beogradu posrečilo doseči sledeče ugodnosti za naše kraje:

1. Carina na bakreno galico se je dne 25. februarja na predlog Slovencev, kmetijskega ministra dr. Kulovec, popolnoma ukinila. Na stotisoče dinarjev si bodo s tem slovenski vinogradniki prihranili. Pucelj ali Pivko tega nikdar nista mogla doseči.

2. Carina na žveplo in nekatera umetna gnojila se znatno zniža.

3. Čisti dobiček iz razredne loterije se pravično razdeli tudi med zadrage, kmetijske podružnice in za živino-rejo v Sloveniji.

4. Dne 11. februarja je finančni minister izjavil v imenu naše vlade, da se morajo davki izenčiti in da se morajo davki zmanjšati, davčni uradniki ne smejo tako strašno pritiskati z davčnim vijakom.

5. Sprejel se je že dni predlog poslancev Slov. ljudske stranke, da se dohodninski davek zniža za 30%.

6. Po večdnevni borbi smo dosegli, da odpade v Sloveniji prijava vina. Vinogradniku torej ne bo več treba v jeseni in kadar proda vino, istega prijavljati financarjem. Za naše vinogradnike je to gotovo lep uspeh. Pucelj, dr. Pivko, Radič in Žerjav na kaj takega vsa leta niti zmislili niso!

7. V prihodnje (po 1. aprilu 1927) bodo znižane tudi prenosnine (desetek). Od posestev se bo desetek znižal od dosedanjih 6% na 4%, od premoženja pa od 2% na 1%. Za mlade gospodarje in dediče bo to velika ugodnost.

8. Petrolej ne bo več spadal pod državni monopol. S tem bo tudi cena petroleja padla. Minister Kulovec je tudi predlagal, da se popusti trošarina na bencin, ki se potrebuje za kmetijske stroje, ter za obrtniške delavnice in za industrijo. Izgleda, da bo tudi ta predlog sprejet. Zniža se tudi cena soli.

9. Kdor je bil kaznovan radi sadenja tobaka, ali za prestopke po trošarinskem, monopolnem in taksnem zakonu in te kazni do 1. aprila 1927 ni plačal, mu bodo te denarne kazni s sprejetjem državnega proračuna odpuščene (abolicija).

10. Zniža se carina na riž in še nekatere druge ljudske potrebščine.

11. Na predlog ministra Kulovec se je naknadno določilo za regulacijo Drave, Save in Donave 26 milijonov dinarjev.

12. Za dovršitev nove državne ceste št. IIj—Velka—Marija Snežna se je dne 7. marca iz državnega proračuna nakazalo 1.500.000 Din. — Za cesto Lesično—Prevorje—Sv. Urban—Grobelno je minister Šernec določil 500.000 dinarjev.

13. Tudi za uboge invalide se je nekaj važnega doseglo: Na pismeno vprašanje poslanca Žerjava je odgovoril minister dr. Gosar pod št. 4144 dne 10. III. 1927, da zadostujejo invalidom za dokazilo, da so res vojni invalidi, vojna zdravniška potrdila in druge listine in da ni absolutno potrebno, da mora vsak invalid prignati 2 priči, ki potrdita, da je bil v vojni ranjen. Le tedaj, če kdo nima listin, mora dokazati svojo invalidnost s pričami.

14. Železniški delavci in železničarji-milošinarji dobijo glede vožnje po železnici zopet stare pravice nazaj.

15. Odstranjena sta hvala Bogu oba samostojno-demokratska velika župana Pirkmajer in Baltić.

16. Prostovoljni darovi, ki jih dajejo razna društva, kakor hranilnice, banke itd., posameznim dobrodelnim in kulturnim društvom in ustanovam, se oprostijo vsakega davka.

17. Hranilne vloge na vložne knjižice brez ozira na višino vloge se oprostijo vseh davkov. Pri davkih na telesne delavce se eksistenčni minimum določi na 6000 Din.

18. Davek na celokupne dohodke: Od tega davka se v bodoče ne bo več pobiralo 30% izredna doklada. Oprostitev od davka za zidanje novih hiš se razširi na celo državo. V mestih čez 50.000 prebivalcev velja ta oprostitev 20 let, čez 25.000 prebivalcev 15 let, v ostalih mestih 10 let.

19. Zakon o taksah: Znižajo se takse na delnice, ki se glasijo na ime, od 4 na 3%. Prenosne takse pri premičninah se znižajo od 2 na 1%, pri nepremičninah od 6 na 4%.

20. Koncerti, zabave, bioskopi, znanstvena predavanja, katera prirejajo šole in šolska mladina, telovadna društva, Rdeči križ, Invalidsko društvo, se oprostijo vseh taks.

V veljavo bodo stopile te ugodnosti večinoma dne 1. aprila. Galica pa je že sedaj carine prosta.

To so gotovo lepi uspehi poslancev Slovenske ljudske stranke. Če ostanemo na vladi dalje časa, se bo dalo polagoma marsikatero krivico popraviti.

F. Z.

Da bomo nasprotnike poznali.

Kako je sedaj dr. Žerjavu pri srcu?

Dr. Žerjav in njegova glasila so vedno oznanjala javnosti nestalnost sedanje vlade. Se danes čitamo po »Jutru« vse mogoče izmišljotine, kako bi se naj preustrojila vlada, da bi izpadla iz nje SLS. Vse varanje javnosti potom liberalnega časopisa ne pomaga samostojnim demokratom prav nič, ker ravno za dr. Žerjava in njegovega brata Pribečevića se zmenijo v Beogradu na merodajnih mestih toliko kot za lanski sneg.

»Jutro« in celo stranko samostojnih demokratov so usčipnili najbolj v živo uspehi, katere so dosegli v zadnjem času naši ministri in poslanci. Teh izvanrednih pribojev naše stranke niti »Jutro« ne more tajiti, pač pa se je drznilo lagati tako daleč, da je sedanja vlada v na drugem mestu našete uspehe naše stranke osvojila na predlog samostojnih demokratov, ki so vendar v opoziciji. Toliko let sta vladala Pribečević in Žerjav, a od njune vlade ni imela nič država, a najmanj pa še Slovenija. Sedaj, ko sta potisnjena ta dva politika v opozicijo, bi naj naenkrat vlada osvajala njune predloge. Ravno kar omenjena trditve »Jutra« je že več kot za pust in čitatelji Žerjavovega glasila, ki bi mogoče verjeli to izmišljotino, bi spadali ne na pustno maskerado, ampak v blaznico.

Za zadnjo »Domovino« je napisal sam dr. Žerjav »Pismo iz Beograda«. V tem pismu je dr. Žerjav črno na belem razodel, kako hudo mu je pri srcu, ker njegova stranka ne pomeni prav nič v oblastnih skupščinah in istotako je tudi v Beogradu ena velika ničla. Da bi iz te ničle doma in v Beogradu vzrastla vsaj kakšna večja številka, prosil dr. Žerjav ob koncu svojega pisma, da bi se vendar le združili vsi naprednjaki v Sloveniji in šli pod komando samostojnih demokratov v boj proti SLS. Občudovati je treba dr. Žerjavovo prosjačenje po združitvi vseh liberalcev, ki mu ni prineslo doslej niti najmanjšega uspeha, a kljub temu

tjega doli na levo. Razdelila si in dajta četrt kotlička ovčarju, ker me je imel pri sebi čez leto. Hodita!»

Podal jima je roko in so se objeli. Mutca sta ga pogledala in odšla.

»Žid«, pravi, »ali je še živa?«

»Kdo?«

»Kasja.«

»Ne pogledam tja — toliko je krvi!«

»Ej, mrtva, mrtva!« je zapiskal Florek Francuz in solze so ga polile.

Potem se je vrgel na tla, začel biti z glavo ob pod, si puliti lase, se zvijati, plaziti, cviliti in obupno ječati.

Vojtek Hronjec pa je povesil glavo na prsi in šepnil: »Spanec me sili.«

In v polsnu je pevajoč mrmral, še niže sklonil glavo in zaspal.

Kako Jasjek Mosjenžni ni mogel najti sreče.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

I.

O Marisji »Daljni«.

Jasjek (Janez) Mosjenžni je krasno igral na gosli, zra-ven pa je znal tudi pesmi skladati, da mu daleč naokoli nihče ni bil kos. To sviranje in prepevanje je razglasilo njegovo ime po Marušini in Kravšovi, kakor tudi po Džanišu in Koščeliskah. Ker pa ženske silijo za takimi ljudmi, ki jim gre glas po deželi, zato se je tudi vanj zagledala

Kako so vzeli Vojtka Hronjca.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

Vojtek pa je pritisnil koleno na ležečega Valencaka in ga daval. Čjupaga je zraven padla na tla. Ljudje so se pričeli umikati in bežati iz krčme. Godci so se prestrašeni gnetli v kot k steni. Muranska pastirja sta iztisnila tolpo v vežo; okrog Vojtka se je zjasnilo. Zdaj se je Vojtku približal Florek Francuz in ga zgrabil za ramo:

»Vojtek!«

Potem je zarenčal:

»Vrrr!!!...«

Ta hip je Vojtek zgrabil čjupago, zamahnil in usekal Valencaka po glavi. Se drugič, tretjič, četrtič, kamor je zadel.

Florek Francuz pa je poskočil na vsak udar in piskal nečloveško, kakor jastrebi:

»Bij! Jaz ti ga plačam na funtel!«

Vojtek je bil.

V kotu pa je vriskal Florek Francuz:

»Vojtek! Vojtek! Hi-hi-hi!« Poskakoval je in topotal z nogami.

Zdajci je Vojtek nehal besneti, pograbil s točilnice steklenico žganja, nagnil in izpil do dna. Potem je hrknil in se ozrl. Valencak razmesarjen, Kasja pohojena, ranjena, zadušena. Godci v kotu ne vedo, kam bi zbežali.

»Igrajte!« kriči nad njimi Vojtek.

»Igrajte!« ponovi in jim vrže izza pasa pest tolarjev.

»Igrajte!« in dvigne čjupago.

Godci je naglo nastavljal lok in potegnil po strunah.

Vojtek stoji pred godci in poje:

»Le igrajte, le igrajte, kar vam struna da, haj! po smrti vse bo vaše, kar imam doma!«

Pleše. Valencaka je odrinil v stran. Kasjo je žid prestrašen zavlekel pod klop. Hajackova dva z razpraskanima obrazoma stojita pri vratih, držeč čjupage na ramah. Florek Francuz v kotu poskakuje, vriska in žvižga.

Vojtek pleše, a kri mu uhaja; tudi on je dosti izkupil v boju, da se kar trese. Zgrudi se na klop in sede.

»Žid!« zakliče.

Žid se trese od strahu.

»Kaj zapoveduje pan heršt (načelnik razbojnikov)?«

»Daj sem papir, pero in — kako se pravi tistemu, s čimer pišeš?«

»Tinto?«

»Prav, tinta. Naglo! To imaš za to!«

Vrže mu tolar.

Žid prinese papir, pero in tinta.

»Piši, jaz ne znam!« pravi Vojtek.

Žid namoči pero.

»Piši, kakor bom rekel!«

»Gospodu postenfirarju žandarjev v Novem trgu! Jaz, Vojtek Hronjec Sobuščin, dezertir prvega polka ulancev, naznanjam, da sem ubil Kasjo Penckovsko zaradi nezvestobe in Bronislava Valencaka Borkovskega, ker me je zgrabil za vrat. In prosim, da bi prišli pome. Pojdem rad, branil se ne bom. — Podpiši me: Vojtek Hronjec Sobuščin. — Amen! Pošljite to z vozom, da bodo žandarji naglo prišli iz mesta. — Vidva, fanta, se je obrnil k Hajackovima, »pa zbežita, da vaju tu ne ubijejo ali ujemo. V Ozpadli dolini, tam kjer s skale voda teče, je zakopano v možnji dosti srebra in dva kotlička novih dvajsetic. Gre se od suhe limbe za dva streljaja na desno in potem poltre-